

John Barnes Fotballens tidsskille

”På den tida var John Barnes var min favorittspiller i hele verden.”

Jamie Redknapp

John Barnes sitter avslappa på en barkrakk på en scene litt utenfor Reykjavik. Koksgrå dress, nystroken skjorte, ingen slips. Svarte lakksko med spiss. Det er den årlige middagen for Liverpool-supporterne på Island. Tidligere på dagen har han svømt i den blå lagune med sin kone Andrea, mens den verste stormen kanskje hundre år herja over sagaøya og røska taket av den store idrettshallen, velta trær og kasta digre containere i grøfta. Nå gestikulerer han ivrig fra scenekanten:

– Når folk kommer bort til meg og sier: ”Jeg forguder deg,” så arreterer jeg dem ofte og sier: ”Du forguder ikke meg. Du forguder spilleren John Barnes som spilte ti år for Liverpool.”

John stryker seg over haka, før han fortsetter å snakke entusiastisk i høyt tempo. Dette er sider av fotballen han liker å snakke om, og han snakker mye. I salen sitter et hundretalls festpynta islendinger langs langbord og lytter intenst.

– Hør på meg folkens. Forelsk dere i fotballaget. Ikke forelsk dere i enkeltspillere. Spillere kommer og går, mens klubben består. Det er der lojaliteten må ligge, for spillerne har ikke den lojaliteten. Sånn er dessverre den moderne fotballen.

John Charles Bryan Barnes vet hva han snakker om. Han har nemlig vært toppspiller gjennom to ulike tidsaldre. Han spilte seg gjennom et tidsskille i fotballen som har produsert to forskjellige generasjoner spillere: Han var blant de siste i generasjonen som gjerne var lojale mot én klubb i en årrekke, i en klubbkultur med et hierarki der seniorspillerne satte standarden for de yngre på laget. Han rakk samtidig å se på nært hold hvordan fotballen forandra seg radikalt med pengene, som ble pumpa inn med tv-rettighetene som fulgte Premier League-sirkuset.

Han vokste opp på Jamaica, der faren tidlig ble en ledelsesinspirator. Roderick Kenrick Barnes, som oftest bare Ken, var kaptein på Jamaicas fotballandslag og ble senere president i det jamaicanske fotballforbundet. Det var han som dro til OL i Tyskland i 1972 og kom tilbake med det som skulle bli åtte år gamle John Barnes sine første fotballske: ”Adidas, Gert Müller”, etter den tyske landslagsspissen Gerhard Müller. Legenden.

John spilte fotball hele tida fra han var fire, og det var nettopp vesttysk fotball han beundra aller mest og forsøkte å etterligne. Det var først da han flytta til London som trettenåring med sin diplomatfamilie at han lærte at man ikke skulle heie på Tyskland. Dette på grunn av krigen.

– Men de hadde ikke bomba mitt land! Sjøl om jeg fortsatt elska det vesttyske landslaget og fortsatt kunne hele den tyske landslagsstallen på rams, skjønte jeg at jeg ikke lenger kunne si jeg elska Tyskland. Jeg måtte heller si at mine favoritter var Pelé og Brasil. Men dypt nedi hjertet mitt lurte Vest-Tyskland.

John Barnes har alltid hatt god sjøltillit. Noe som har gjort ham i stand til å score praktmål, som oser av troen på å lykkes. Der man bare bestemmer seg og uredde klinker til. Og han takker sin bakgrunn og oppvekst for trua på seg sjøl. Han vokste opp i øvre middelklasse, i motsetning til mange av de andre tidlige Liverpool-kapteinene med røff arbeiderklassebakgrunn. Med Frances Jeanette, advokat, som mor. Hun som effektivt satte tre barn til verden på rappen i løpet av tre år. Og med en sportsgal far som var høyt oppe i forsvaret, og som altså var en svært viktig brikke i mye av toppidretten på Jamaica, også utenom fotballen: President i svømmeforbundet og seinere en av grunnleggerne av Jamaicas første bobslede-lag. Ken Barnes var lidenskapelig interessert i både squash og fotball, og han oppkalte sin sønn etter den walisiske fotballspilleren John Charles.

Ken Barnes fikk jobben som forsvarsattaché til England da John var 13. Dette førte familien Barnes til London, og sånn skulle sønnen bli introdusert til engelsk toppfotball ved en tilfeldighet.

John Barnes ble oppdaga da han spilte fotball i en park i London, og han pleier å spøke med at han signerte med Watford FC i bytte mot en treningsdress. Som tenåring satsa han på fotballen og ble igjen i London da resten av familien flytta tilbake til Karibia. Det var et valg som skulle påvirke hele hans liv. Han debuterte for Watford bare 17 år gammel. Med 296 kamper og 85 mål for London-laget, virka det ikke som han led under å bli igjen alene som tenåring i storbyen. Heller tvert imot.

Alle disse årene senere har han gjort seg mange tanker om utviklinga i fotballen. Han er en etterspurt foredragsholder, som snakker om fotballen, motivasjon, lagbygging og rasisme, for næringslivet, i supportersettinger, i idrettslag og på universiteter og skoler. Han er dessuten tv-ekspert som dukker opp på skjermen jevnlig i ulike verdensdeler når det er kamper i England, eller i europeiske cuper.

Han som kom inn på Liverpool-laget i glanstida og kunne storøyd observere hvordan seriemester-medaljen bare ble overlevert i en plastpose i garderoben av trener Ronnie Moran med følgende gratulasjon: "Møt opp til pre-sesongtrening 1. juli!" Så var det bare å gå fram til fysiobanken og fiske sin første seriemestermedalje ut av posen.

Ingen høytidelige festtaler. Det var ikke snakk om å hvile på laurbærene. Alt handla om neste sesong.

Jeg har møtt mange fotballentusiaster som hevder at Barnes på sitt beste var verdens beste fotballspiller. Han ble kåra til både årets unge spiller og til årets spiller i den engelske elitedivisjonen. Han som scora det som er beskrevet som engelsk landslagsfotballs vakreste mål, da han ydmyka de brasilianske landslagsstjernene på eget gress. Han dribla seg forbi seks av dem, før han like godt satte ballen i mål på Maracana i 1984.

Han som på flyet hjem fikk høre fra representanter for det høyreekstreme Nasjonal Front at hans spektakulære mål ikke kunne regnes med, fordi England ikke skulle bestå av spillere med mørk hudfarge.

Han som ble møtt med apelyder og kasta bananer etter, da han spilte kamper på Anfield. Som en av Englands første landslagsspillere med mørk hudfarge, og som Liverpools første storprofil med annen hudfarge enn hvit, fikk han virkelig høre det.

Hans måte å takle hetsen på, hans mentale styrke og evner til å prestere utrolig godt under så håpløse, rasistiske arbeidsforhold, er intet mindre enn imponerende.

– I den tida jeg spilte, var rasisme en akseptert del av fotballen. Den herja på tribunene, uten at noen sa noe, ikke engang pressen.

Det var verst før han kom til Liverpool. Parallelt med suksessen i Watford kom også rasistiske, stygge rop og sanger fra motstandernes fans, spesielt fra supporterne til lag som Millwall og West

Ham United. Sangene var fæle, og tilskuere kasta bananer etter ham. Da han kom til en så stor klubb som Liverpool, ble rasismen mye mer synlig. Og det var først da Everton-fansen kasta bananer etter ham i en av hans første hjemmekamper på Anfield, at det hele nådde førstesida på avisene. Bildet av Barnes som hælsparket en banan av banen, gikk verden over.

– Egentlig er opplevelsen av rasisme som alt annet i livet. Det handler om måten du ser på ting. Ingen kan gjøre meg til lille meg eller mindreverdige på grunn av min hudfarge. Det prella av som vann på gåsa. Ingen kunne få meg til å føle meg mindre verdt eller sint fordi de ikke likte meg som svart. Jeg var fullstendig komfortabel med hvem jeg var – derfor påvirkte ikke alle de stygge sangene meg i det hele tatt.

Han takker ene og alene sine foreldre og oppveksten, først på Jamaica og senere i Englands hovedstad, for at han ble utrusta med så god sjøltillit. Det at han vokste opp i et vakkert og ressurssterkt hjem på Jamaica, gjorde ham reflektert, sterk og uangrikelig. Han tror derimot at hvis han hadde vokst opp som farga gutt i London på den samme tida, da ville det meste vært annerledes.

– I slike omgivelser føler man seg som andreklassens borger. Hvis du ser at foreldrene dine ikke får jobber fordi de er svarte, eller du som barn ikke får de samme mulighetene som hvite, engelske barn, kan det gå sterkt utover sjøltilliten. For meg var det annerledes. Mor var advokat, far var høyt på strå i hæren og mine søstre ble doktorer. Derfor følte jeg meg ikke mindreverdige. Så kom jeg til London som tenåring. Der opplevde jeg at alle disse hvite arbeiderklassesupporterne, som ikke hadde jobber, sang stygge sanger om meg. Jeg tenkte: *Hva er det egentlig disse folkene prøver å gjøre? Prøver de å få meg til å føle meg underlegen?* Jeg kunne ha takla det annerledes. Jeg kunne vært en ung mann som gikk ut og kjempa mot rasismen. Jeg gjorde ikke det.

Hans mentale styrke imponerer. Det gjør også refleksjonene han har gjort seg om rasisme, hans evne til å heve seg over noe som pågikk i mange, mange år. Det kunne ha spist ham opp og ødelagt karrieren og livet. Mental styrke er så mangt. Tankens kraft kan virkelig få deg til å utrette det utroligste, sjøl under stort psykisk press. Dessuten forteller hans historie oss hvor viktig det er som foreldre å føre ungene våre med god sjøltillit, som rustning mot senere ondskap. **En rustning av vanntette gåsefjær kan komme godt med i mange livssituasjoner.**

Barnes sier det er stor forskjell på om han blir utsatt for rasistisk hets på fotballbanen eller om noen utsetter ham for det som privatperson.

– Går jeg nedover gata, og folk kommer helt opp til meg og trakasserer meg for min hudfarge, da er det en helt annen side av saken – for da er det personlig. I fotballen opplevde jeg det helt annerledes: **Jeg ble utsatt for rasistiske overgrep av West Ham-fansen. Men de samme folkene ville ha heia på meg hvis jeg hadde spilt for dem. Da jeg spilte for Watford, ble jeg utsatt for rasisme fra Liverpool-fansen, men da jeg spilte for Liverpool FC var det spillere og fans fra Everton som trakasserte meg. Poenget mitt er at overgrepene ikke var personlige. Derfor tok jeg ikke det personlig.**

John Barnes glemmer ikke historien om de to sesongkortholderne på The Kop som sto foran en venn av ham. I januar 1987 var det mye snakk om at Barnes, mannen som storspilte for Watford, skulle signere for Liverpool. Men Watford sleit med å holde seg i toppdivisjonen og ble enige med LFC om å vente til sommeren med overgangen. Liverpool FCs regel var å aldri snakke om overganger før de var et faktum. Derfor var det mange skuffa røde som så Barnes spille for Watford mot Liverpool på Anfield på nyåret. På The Kop sto de to karene og betrakta Watfords ving, og den ene sa til den andre: "Like greit at vi ikke signerte ham. Vi vil jo ikke ha svarte spillere på laget vårt uansett."

Noen måneder senere, 9. juni 1987, signerte Barnes for Liverpool under Kenny Dalglish sin ledelse for 900.000 pund. Du får noen treningsdresser for den summen! Akkurat da jobba klubben med å utbedre Anfield-matta, så de første kampene med Barnes på laget ble spilt borte, og Liverpools nye nummer 10 storspilte. Da han endelig fikk spille sin første kamp med Anfield som sin nye hjemmebane, hadde han allerede vunnet fansen over. Barnes svarte på den gode velkomsten i kamp mot Oxford med å score med venstrefoten på spektakulært vis. Han ble felt og fikk frispark. Det tok Peter Beardsley ved å rulle ballen til Barnes. Skuddet gikk rett i krysset.

Da så den ene karen, som et halvt år tidligere hadde sagt at han ikke ville ha svarte spillere på Liverpool, på kompis sin der oppe på The Kop og uttalte: **"Han er ikke så svart som jeg trodde!"**

Dette er gjerne en historie John henter fram når han holder foredrag. Og han smiler når han forteller den.

– Jeg må være den jeg er, ikke den du vil jeg skal være. Jeg kan kontrollere og har kontroll på hva jeg gjør, på mitt livsperspektiv. Uansett om du liker meg eller ikke.

Vi har forflytta oss til Liverpool for å snakke om kapteinsrollen, i byen han har valgt å bosette seg i etter sin spiller- og trenerkarriere. Han er nok en gang ulastelig antrukket i dress og nystroken skjorte. Uten slips. Øverste knapp i halsen er åpen. Ellers er han ofte å se i et par kule jeans og en litt rocka t-skjorte. Han bor sammen med Andrea fra Liverpool på andre sida av Merseyelva, og sammen har de tre barn. I tillegg har John fire voksne barn fra sitt første ekteskap. Med sju barn i flokken, og barnebarn på vei (i skrivende stund), har han god trening i det å være sjef. Både på hjemmebane og i fotballen, der han var kaptein på tampen av sin lange Liverpool-karriere, før han fortsatte å jobbe som trener og manager.

– Hvis du skulle forsøke å beskrive den perfekte, ideelle kapteinen for et fotballag, hva trenger den kapteinen av egenskaper?

Jeg blir sjølsagt arrestert umiddelbart av John, som elsker å diskutere og som ler og snakker om mulig enda fortere enn vanlig, for dette engasjerer:

– Først av alt: Det finnes ingen perfekt kaptein! Det finnes så mange ulike kapteintyper, som er gode på hvert sitt vis. Det finnes så mange måter å lede og inspirere på. **Men det aller viktigste for alle ledere og alle mennesker, kaptein eller ikke, er at man er sann mot sin egen karakter. At man er ærlig nok til å være seg sjøl.**

Han rører energisk rundt i sin kaffe latte og klunger den lange skjea mot glasset.

– Noen kapteiner leder ved å være et godt forbilde, som Steven Gerrard. Sjøl om han er blitt mer verbal med årene, var han en kaptein som gikk foran ved å være et godt forbilde. Andre kapteiner leder ved å snakke mye, rope, kontrollere, som Jamie Carragher. Min kaptein i Watford, Pat Rice, som hadde vunnet "The double" med Arsenal i 1970/71, kom til Watford seint i karrieren. Han var en som ropte og skreik og leda på den måten. Vi ble nummer to i serien under ham. Du har kapteiner som ikke sier et ord, men som bare er så inspirerende i sine gjerninger, og som person. Portugals Luís Figo var en slik kaptein, og han var strålende. Så har du kapteiner som ikke nødvendigvis er de beste spillerne på laget, men som leder ved å ha en så sterk integritet at de også styrer og tilrettelegger hvordan spillerne lever livet sitt utenom fotballen.

– Hvem vil du trekke fram som en spesielt inspirerende kaptein fra Liverpools historie?

– Souness var en av de mest inspirerende kapteinene Liverpool har hatt. Han var en aggressiv spillertype. Det samme var Tommy Smith på tidlig syttital. Inspirerende og aggressiv.

– Mange av kapteinene du nevner var aggressive spillere. Er aggressiviteten et viktig element for kapteiner?

– Nei, ikke nødvendigvis. Alan Hansen var ikke aggressiv i det hele tatt. Mens Phil Thompson var aggressiv i kommunikasjonen, med aggressive holdninger på banen. Det viktigste som kaptein er altså at du er tro mot din egen personlighet som kaptein. At man forblir den typen person og spiller man er. Hvis du ikke er en aggressiv spiller, eller aggressiv i kommunikasjonen i utgangspunktet, men legger til deg dette når du blir kaptein, fordi du tror kapteinsrollen krever at du er slik, vil lagkameratene gjennomskue deg. Spillerne vil avsløre at du forsøker å være noe du ikke er. At du bare later som på grunn av armbindet du bærer i kamp.

Dessuten sier han at mange klubber har tradisjoner for å velge kaptein ut fra spillerkvaliteten:

– Cristiano Ronaldo er et eksempel på en som blir utnevnt som kaptein, fordi han er den beste spilleren, men er mest opptatt av egne prestasjoner. Han er kaptein for å inspirere, og han nyter stor respekt i laget og i klubben. Slike kapteiner utnevnes mer i kjærlighet enn fordi de er store lederemner.

– Når du nevner Ronaldo får det meg til å tenke på da Ian Rush ble utnevnt til kaptein før deg. Det å være en god spiller, et godt forbilde, en som scorer masse mål...

– Ja, bingo! Samme mekanismene. Jeg så heller ikke på meg sjøl som noen typisk kaptein. Både Rush og jeg var blant de mest erfarne spillerne da vi ble kapteiner. Men jeg hadde lært mye om laget gjennom tida mi i LFC og tida under Graham Taylor i Watford. Både Rush og jeg forsto hva som krevdes av oss for å få laget til å fungere og hvilke instruksjoner vi skulle gi til spillerne i de ulike posisjonene.

– Dessuten må du vel ha evnen til å klare å lede laget, uansett hvor bra eller dårlig du sjøl spiller?

– Phil Thompson var slik. Han var sterk og innflytelsesrik også de gangene han ikke spilte en bra kamp. Selv om kapteinen sliter med en dårlig kamp, må han være mektig og sterk nok til å klare å iverksette resten av laget. **En god kaptein må tenke forbi sine egne prestasjoner. Det er de beste kapteinene.**

Barnes spilte under mange kapteiner gjennom sine 20 år som spiller i toppfotballen. Av dem han trekker fram som et svært godt forbilde er Bryan Robson, landslagskapteinen til England. Han var den med de fleste gode kapteinsegenskapene.

– Robson var et stort forbilde med sine spillerprestasjoner, men han var også en strålende kaptein når kampene ikke gikk så bra, ved å løfte laget med sine oppmuntringer og støtte. Vi kalte ham ”Captain Marvel”, og han var en helt fantastisk kaptein. Men det finnes likevel ingen ideell kaptein.

– *Hvor stor innflytelse og makt har egentlig kapteinen utpå banen?*

– Det varierer. Kapteiner som Thompson er organisatorer som skjønner hva som er det beste for at laget skal fungere, framfor å vurdere og forbedre sine egne individuelle ferdigheter og prestasjoner.

– *Men hvilken innflytelse hadde dere som kapteiner i din tid, sammenligna med nå?*

– Ingen innflytelse! Managerne var så mektige at vi ikke hadde noen innflytelse, og det burde vi heller ikke ha. Eller hva mener du med innflytelse? Laguttak? Innflytelse på banen, hvordan vi spilte, sånne ting?

– *Det å kunne endre en kamp hvis ikke kampen gikk etter planen...*

– Dette er et Liverpool-fenomen: Ronnie Moran ville alltid si at du som spiller må gjøre de endringer som du mener skal til, uansett om du er høyreback, målmann, kaptein eller ikke. **I Liverpool hadde vi mange kapteiner, sjøl om det bare var én som bar kapteinsbindet. Du trenger nemlig mange ledere på banen. Og akkurat dette hjalp oss, samtidig som samme fenomenet skapte trøbbel i andre klubber. Der kunne dette skape problemer fordi lag besto av mange ulike individer med sterke ego.** Derfor kan de ende opp med å tenke: *Manageren har gitt meg retten til å endre på ting på banen sjøl om jeg ikke er kaptein.* Og ofte vil disse spillerne ende opp med å gjøre endringer til beste for seg sjøl.

– I Liverpool derimot, var alle drillen på hva det ville si å spille på lag, og hva det krevdes av laget for å fungere. Om du var kaptein eller ikke, og du ønska å forandre noe, var det ikke ut fra en tanke om å være egoistisk, men for å gjøre en endring til beste for laget. Vi ble opplært i *The Liverpool Way*, som var måten å bygge lag på helt tilbake til Bill Shanklys tid. Om du hadde spilt under Shankly eller ikke, så lærte man når man kom til klubben at beslutninger ikke skal være egoistiske. Slik er ikke Liverpool. **Vi skal ha spillere som skjønner hva som er riktig for laget. Det at du kan gjøre endringer på banen om du er kaptein eller ikke, er en filosofi jeg tror på av hele mitt hjerte.**

– *Men likevel, med så mange sterke personligheter og ledertyper på laget, og med retten til å ta grep: Det må da ha vært noen krangler over hvordan dere skulle gjøre ting?*

– Ja, absolutt. Graeme Souness og Kenny Dalglish var alltid i trottene på hverandre. Sjøl om Souness var kapteinen, så ville Dalglish fortelle laget om endringer de skulle sette i verk. Han hadde rett til dette, sjøl om han ikke var kaptein, fordi han var den han var, og fordi han var den han var overfor de andre spillerne. De to kunne brøle til hverandre i garderoben, mens manageren bare satt rolig og hørte på, enda det jo vanligvis er manageren som roper og skriker i garderoben om det er noe. Jeg er ikke alene om å synes at vår fantastiske trener Ronnie Morans beste sitat er det han pleide å si om han kom inn mens Dalglish og Souness diskuterte høylytt. ”Finn ut av dette dere imellom,” sa han tørt. (*Work it out for yourselves.*)

– *Og det var alt han ville si for å løse situasjonen?*

– Ja. For han hadde spillere på laget som kunne finne ut av det seg, og med det mente han løsninger til beste for laget, ikke til beste for enkeltspillere. Til tross for at de hadde store egoer i Liverpool, som Thommo og Souness, så hadde vi ett ego som var større enn alle sine ego: Lagets ego. Slik har det alltid vært i LFC.

Så kommer det: – **De første fem årene jeg spilte for Liverpool, var det ikke mye kapteinen hadde å gjøre, bortsett fra å kaste kron og mynt før kamp. Hvem som helst kunne ha vært kaptein. Nå må kapteinene gjøre mye mer.**

Barnes sier at Liverpool ville ha vunnet trofeene i lagets glanstid, uansett hvem som hadde vært lagets kaptein. Nettopp fordi laget besto av så gode spillere – som alle var ledere. Men den moderne fotballen er ganske annerledes. Han mener kapteinen er viktigere nå, fordi mange på laget i moderne fotball er redd for å ta ansvar. Det er ikke mange spillere som har karakterstyrken til å overprøve manageren.

– Liverpool i dag er symptomatisk for hvordan den moderne fotballen har endra seg. På grunn av læreboktrenerer har spillerne forandra seg enormt. Man har tilført fotballen så mange elementer av statistikk og teknologiske hjelpemidler. Når det nå ikke går bra i kamp, ser spillerne mot benken og manageren for å få råd. Du har ikke lenger spillere som kan forandre situasjonen sjøl, nettopp fordi det er slik de har blitt forma. Forma av statistikk og analyser og tilpassa taktikk ut fra analyseresultatene. Og fordi man har beveget seg bort fra den sjølstendige endringsevnen, er det ikke lenger så mange ledere på banen. Lederen er nå ene og alene manageren med hjelp fra en inspirerende kaptein.

– *Det er derfor kapteinen er mye viktigere i dag, enn i gamle dager. Finner man den rette kapteinen, kan han altså være managerens forlengede arm utpå banen?*

– Riktig. Derfor er kapteinen nå så mye viktigere. Nettopp fordi svært få spillere har personlighet og mot til å trosse manageren om kampen ikke går bra. Istanbul-finalen mellom AC Milan og Liverpool FC er helt spesiell. Den viser hvordan kapteinen var med og snudde kampen. Man kan selvsagt argumentere med hvordan Rafael Benitez endra kampen i pausen ved å sette innpå Didi Hamann, og du hører kommentatorene si: ”Åh, manageren har virkelig gjort forbedringer med sine endringer.” **Men i denne Champions League-finalen var Gerrard en viktig brikke i å snu kampen. Det finnes ikke så mange kapteiner som kunne gjort det samme som Gerrard gjorde.**

– Hvis du ser på kapteinene i internasjonal toppfotball, er de mest inspirerende og innflytelsesrike kapteinene spillere som gikk gradene som unggutter før tidsskillet i fotballen kom med tv-rettighetene og de helt store pengene. Gerrard og John Terry er eksempler på to slike sterke kapteiner. Men husk, de vokste opp med å beundre spillere fra den gamle skolen. Hvis du ser på neste generasjons kapteiner, de som er 25-26 år i dag, så har ikke de den samme personligheten. Spillere i Lionel Messis generasjon er ikke slike gammeldagse kapteiner. De leder laget fordi de er fantastiske spillere, men om de møter motstand, klarer de ikke å endre taktikk til beste for laget.

Så den sterke kapteinen med stor påvirkningskraft er en utdøende rase, på et vis. Dessuten mener Barnes kommunikasjonen i laget er en stor utfordring i dag med alle nasjonalitetene og morsmålene:

– Se for deg Jamie Carragher som snakka hurtig på sin brede scouse-dialekt til Jerzy Dudek før straffespark-konkurransen i Istanbul, der han fortalte om Grobbelaars spagettibein i Roma. Dudek skjønnte antakeligvis ikke et kvekk av hva Carra sa. Ikke engang jeg skjønner hva Carra sier!

John smiler sitt bredeste glis.

Fordi mange spillere ikke skjønner språket, må man legge nøye kampplaner på forhånd, og planene legges ofte ut fra alle de teknologiske analyseverktøyene. Samtidig kan dette skape skjær i sjøen:

– De som satses på dette og investerer mye i analyseverktøy og baserer sitt spill på for mye statistikk, vil mislykkes. Enkelt og greit fordi ingen kamper er like! Man kan kanskje få mye nytte av dette i andre idretter, men ikke i fotball. Noe som kartlegges som dårlige posisjoner mot Manchester United, kan

være gode posisjoner mot Chelsea. Når det er sagt, kan man få innspill på viktige justeringer på eget spill, på egen teknikk og egne, personlige svakheter som man kan forbedre gjennom analyseverktøyene og statistikkene de produserer.

Med alle nasjonalitetene og språkbarrierene på moderne topplag, må man sette sammen et lag av like typer spillere. Spillere som kler en spillestil, og som identifiserer seg med denne til klubben. En stil som er staka ut av manageren, mener Barnes.

– Se på Costa i Chelsea, for eksempel. Han trenger ikke å snakke samme språk som lagkameratene, men de snakker samme fotballspråk. I Chelsea velger de aggressive spillere som kan spille deres aggressive type fotball. Det kan være en suksessoppskrift om det klaffer.

– *Er det en ideell posisjon på banen for kapteinen?*

– Det finnes ikke ideelle posisjoner, men det finnes ideelle personer for kapteinsrollen. Ofte er det den som er mest profilert på laget. Og det er smart, for tar du upopulære valg, så er disse valgene lettere å ta eller fronte for de største stjernene, fordi de i utgangspunktet, i kraft av sin stjernestatus, gjør både fansen, eierne og sponsorene til lags.

– *Tror du noen klubber utnevner sin aller største stjerne som kaptein for å forsøke å holde ham i klubben? Altså et lokkemiddel ved å gi bort kapteinstatus?*

– Det burde aldri skje! Jeg ville satt store spørsmålstejn ved spillerens karakter hvis han må ha kapteinstatus for å være motivert for spill i klubben! Er du ikke motivert, har du ikke noe i klubben å gjøre. Men det skjer nok, dessverre.

”Et par år var han Storbritannias beste spiller, milevis foran de andre.”

Graeme Souness

Jeg vet ikke om mange som skriver sin autograf raskere enn Barnsie, eller Digger, som han også blir kalt. Tempoet gjør at han skriver som ei kråke. Man må ha et trent øye for å lese navnededikasjoner og ord i hilsener som kommer sammen med hans øvde, lynhurtige navnetrekk. Han har skrevet så mange slike hilsener og dedikasjoner gjennom livet sitt, at han har økonomisert inn tida ved å skrive alt i autografstil.

Når det er sagt, Barnes er en mann som virkelig tar seg tid til folk på signeringsøkter. Uansett om køen er over hundre meter lang, smiler han og slår av en prat med folk. Han er særlig svak for babyer, barn og eldre damer. Babyer, som foreldre ønsker skal bli avbildet sammen med den store Liverpool-legenden, blir løfta entusiastisk ut av foreldrenes armer av Barnes, hvorpå han umiddelbart får kontakt. Han lager morsomme fjes og må gi det lille nurket minst en klem under fotograferinga. Sjøl de mest folkeskye babyene virker å godta hans tilstedeværelse og entusiasme. De litt større barna får spørsmål om de har vært snille. Og han har alltid en klar formaning: Jentene får beskjed om å holde seg unna guttene. Og guttene får beskjed om å holde seg unna jentene. Alltid med et smil og med en autoritet som lokker fram et ”OK” eller ”yes” fra ungene. Det er likevel aller mest moro å se Barnes overraske eldre damer i signeringskøen. Når de stiller seg ved siden av den tidligere Liverpool-stjerna, hender det at han begynner å dra hendene sine gjennom damenes hårløkker for å style dem på

håret. Ofte med småpikefnis som respons. Ubetalelige scener. Hver gang. Han er god med mennesker. Ser dem, anerkjenner dem.

Fra 1993 til 1996 var Ian Rush kaptein. Da han ga seg i klubben og forsvant til Leeds United, ble John Barnes utnevnt til ny kaptein under Roy Evans. Men utnevnelsen var så ubetydelig for hans karriere at han ikke engang husker hvordan han ble utnevnt til lagets neste kaptein.

– Jeg så aldri på meg sjøl som en ekte kaptein. Jeg var ikke en Souness eller en Phil Thompson. Ian Rush og jeg var de mest erfarne og fikk derfor kapteinansvaret etter tur, uten at vi var ekte kapteiner. Rush og jeg var de siste i den gamle Boot room-kulturen, der kapteinsrollen handla om hvem som var den neste i køen. Det var ikke et spørsmål om belønning.

– *Men, så du ikke likevel på dette som slags en belønning?*

– Jo. Og jeg følte at mitt viktigste ansvar var å lære spillerne om vår klubbkultur og klubbens mentalitet. *The Liverpool Way*. Men det å bli utnevnt til kaptein gjorde meg ikke mer inspirert eller mer ansvarlig som spiller. Jeg forandra meg ikke i det hele tatt som kaptein. Jeg forsøkte bare å være den personen jeg er og forsøkte fortsatt å hjelpe mine lagkamerater, som jeg hadde gjort i årevis med å lede, uansett om jeg hadde kapteinsbindet eller ikke. Man skal nemlig ikke forsøke å jobbe enda hardere når man er kaptein. Man skal jobbe så hardt man bare kan uansett. Så jeg forandra meg ikke. Det tror jeg heller ikke Rush gjorde da han var kaptein.

– *Men måtte du gjøre flere oppgaver utenom kamp når du ble kaptein?*

– Nei, nei! Ikke i det hele tatt. Der har fotballen endra seg. I min spilletid og fram til 1997 var det ikke mye en kaptein måtte gjøre utenom på kampdager. Den gangen var kapteinen først og fremst der for å hjelpe 19-20-åringene på laget i kamp. Ellers var man bare en normal spiller.

– I dag har kapteinene mange flere oppgaver. Watfords Troy Deeney er et eksempel i moderne tid på en som blir klubbens ansikt utad og som stiller opp på alt av intervjuer og arrangement, mye fordi alle de andre på laget er utenlandske spillere som ikke snakker så bra engelsk. Et eksempel på hvordan fotballen har endra seg er at kapteinen nå helst er en lokal person, som Steven Gerrard. En som fansen kan identifisere seg med, og en som kan identifisere seg med fansen. Det var nok derfor det ble viktig at Jamie Carragher ble visekaptein. For når Gerrard ikke spilte, var han den eneste lokale karen som kunne identifisere seg med fansen, identifisere seg med merkevaren Liverpool og identifisere seg med byen. Derfor blir de lokale profilene så viktige i representasjonen også utenom selve kampene.

Det finnes så mange ulike kapteintyper. Det finnes så mange ledertyper. Hvilken ledertype er John Barnes?

– Jeg er en leder som mener laget er viktigst. Det høres kanskje litt ekstremt ut, men man må være villig til å dø for laget. Gå i krigen med laget og beskytte spillerne. Et eksempel på dette med beskyttelse, er når Cristiano Ronaldo klapper og oppmuntrer Gareth Bale i Real Madrid om han gjør en feil, framfor å kjeft og kritisere. For moderne spillere tåler ikke mye kritikk.

Barnes mener at et annet tegn på tidsskillet mellom ”gamleskolen” og ”nyskolen” i fotballen, er nettopp viljen til å la seg lede i lagets felles retning, og lytte til lagets ledere.

– Ta Raheem Sterling. Han er et eksempel på en spiller i moderne tid som ikke ville la seg lede i Liverpool, men som hadde sin egen agenda. Så har du Bryan Robson som motpol fra en annen tid. Sjøl om han var kapteinen, ville han la seg lede av Manchester United. Ville han forlate klubben om de ikke

vant? Nei, han ville fortsatt lede Manchester United! **Det er et stort problem i fotballen i dag hvordan mange spillere ikke er villige til å la seg lede.**

Han trekker pusten dypt. Tar en sjelden og uvanlig lang tenkepause til ham å være:

– Jeg var ikke spesielt lykkelig mot slutten av karrieren min, fordi jeg spilte med folk som ikke var interesserte i å la seg lede. Jeg var nemlig så uheldig at jeg ble kaptein i ei tid da de unge plutselig ble mye viktigere enn eldre og erfarne spillere.

Bosman-avtalen, avsagt i EU-domstolen i Luxemburg, gjorde det mulig for spillere å forlate klubben gratis etter endt kontrakt. Den endra fokuset, der det ble viktigere enn noensinne å ikke miste de unge talentene i klubbene.

– De unge fikk lange kontrakter for at klubbene skulle holde på dem. Plutselig følte disse unge spillerne seg som uunnværlige og viktige, med alt fokuset på kontrakter og avtaler. Med ett handla det om å ikke provosere noen av de unge, slik at de kunne komme på å kreve korte kontrakter. Derfor hadde ikke kapteinen samme autoritet som i gamle dager, fordi fotballen hadde endra seg fullstendig.

– **Før i tida, hvis Phil Thompson sa hopp, så hoppa man. Sjøl på slutten av hans karriere, da han ikke var blant de beste lenger. Men det var den typen autoritet spillerne var innforstått med at kapteinen har. Mens jeg var kaptein i ei tid der spillere som kom inn mangla litt av denne disiplinen, slik at jeg som kaptein ikke hadde den nødvendige autoriteten. Den lange, gamle tradisjonen i klubben handla om at yngre spillere lytta til seniorspillerne, men dette hadde nå plutselig endra seg.**

Fotballen hadde forandra seg for alltid. Gamle klubbbrøtter og tradisjoner måtte vike for business. Pengene hadde fått et annet fokus etter at tv-rettighetene sørga for en voldsom pengestrøm i idretten.

Kaptein John Barnes forlot treningsfeltet ved flere anledninger, i ren frustrasjon.

– Som kaptein forsøkte jeg å sørge for skikkelige treninger. Vi tapte kamper, og jeg forsøkte å jobbe med disiplinen og treningskvaliteten, men spillerne ville ikke gjøre som jeg sa. Og når de ble kommandert til å gjøre som jeg sa, ignorerte de meg. Så jeg forlot treningsfeltet i frustrasjon på grunn av mangelen på disiplin i spillergruppa. Jeg dro ikke fra treningsfeltet fordi jeg trodde jeg var en superstjerne, en arrogant type som bare stikker. **Det var utrolig frustrerende å komme fra den fotballtradisjonen som jeg kommer fra, der kapteinen og seniorspillerne har autoritet og innflytelse, til ikke å ha den autoriteten som en kaptein trenger. Og jeg fikk heller ikke nødvendig støtte fra klubben i jobben med å sikre meg autoritet som kaptein.**

– Jeg endte altså opp som kaptein i overgangsperioden der det ble vanskelig for seniorspillere å kontrollere yngre spillere.

– Før Bosman, i den gamle tida, visste de unge spillerne at det ville få konsekvenser om de oppførte seg dårlig mot kapteinen eller seniorspillerne, fordi klubben alltid ville ta de mest erfarnes parti. Derfor var det veldig frustrerende i mitt år som kaptein når folk i klubben ba meg om å gjøre ting, fordi jeg var kapteinen, og alt jeg kunne svare var at jeg forsøkte mitt beste. Men med mindre folk er villig til å la seg lede... Å forme unge spillere er egentlig litt som med barneoppdragelse. Spiser du sjokolade hver dag, vil tennene til slutt falle ut. Noen må lære deg å spise riktig kost isteden for sjokolade, og forklare hvorfor.

Oppi det hele skjedde det et rødt maktskifte i engelsk fotball: De ustoppelige røde fra Merseyside måtte stadig se seg slått av de røde djevlene fra Manchester.

– Det var egentlig ikke noen forskjell på spillere som Scholes og Beckham og våre spillere. Våre var like gode. Men forskjellen var at Alex Ferguson holdt sine spillere under tomme. Han kontrollerte livene deres utenfor banen så vel som på banen. Han passa på at de ikke gikk ut og moret seg på feil

tidspunkt og at de holdt fokus. Ferguson var som en far for dem. Det er nemlig utrolig hvor viktig lærdom og rutiner er før man fyller 25 år. Etter det er det for seint å lære spillere disiplin.

– En viktig forskjell var hvordan Manchester Uniteds manager styrte laget sitt i forhold til vår sjef. Mens Ferguson kontrollerte sitt lag med jernhånd, kom Roy Evans fra en tradisjon og ei tid der manageren ikke trengte å oppdra spillere, for det var seniorspillernes jobb. Men midt på nittitallet ble begynnelsen på slutten for seniorspillere som satte standarden.

– Roy Evans ble dratt mellom det han trodde var riktig måte å gjøre ting på i gamledagene og hva som er rett i moderne fotball. Han måtte slåss i tidsskillet i fotballen.

– *Hendte det at du ga Roy Evans forslag på laguttak til kamp?*

– Nei! Jeg ville aldri valgt laget for Roy. Sånt gjør man ikke. Men jeg sa hva jeg mente om treningene.

– *Du er en svært reflektert mann. Kan det å ha så mye kunnskap, intelligens og samtidig være så talefør noen gang stå i veien for kommunikasjonen i et fotballag?*

– Nei. Det tror jeg ikke. Men som kaptein, trener eller manager må du være tydelig på hva du forsøker å få til, og jeg mener at jeg er veldig klar og tydelig i mine treningsideer. Det vanskeligste med å være leder i fotballen etter midten av 1990-tallet, er å få spillerne til å være med på dine tanker og ideer. I gamle dager handla det om å gjøre det sjefen fortalte deg at du skulle gjøre, mens nå må managerne massere spillernes ego. Jeg hadde elska å være manager i gamledagene.

– Grunnen til at jeg til slutt forlot Liverpool, var at hierarkiet ikke lengre støtta meg.

Etter å ha spilt i Newcastle et par sesonger, først et år under Kenny Dalglish, så en halv sesong under Ruud Gullit og så hatt et kort stopp i Charlton Athletic, la han opp som spiller etter imponerende 18 år i fotballens tjeneste. Han starta deretter trenerkarrieren ved å bli med som Kenny Dalglish sin hovedtrener, da skotten fikk jobben som manager i Celtic. Men duoen fikk ingen suksess som trenerteam i skotsk fotball.

– Jeg tror jeg er en god kommunikator, men du trenger samtidig å kommunisere med et lag som er villig til å la seg lede. I Celtic, da jeg var assistenttrener under Kenny Dalglish, ville ikke spillerne våre la seg lede. Fansen støtter deg ikke, for de heier på spillerne. Og hvis fansen ikke liker deg, kan eierne sparke deg. Og dessverre er ikke spillerne lojale, så det blir en ond sirkel for klubben. Derfor må supporterne støtte klubben, ikke spillerne. De kommer og går.

Hvordan velger man sitt stolteste øyeblikk? De er viktige, fordi de sier noe om oss som mennesketyper.

Sjøl om utgangen fra Liverpool FC som kaptein skulle bli frustrerende, så er også dette en del av John Barnes stolteste øyeblikk fra Liverpool FC. For ham er det nemlig ikke ett enkeltstående øyeblikk som skinner, men summen av ti år i Liverpool-drakt.

– Jeg har ti år som Liverpool-spiller som mitt mest minnerike øyeblikk. Jeg kunne vært egoistisk og for eksempel sagt at en spesiell kamp er mitt stolteste øyeblikk. Fordi jeg scora fem mål. Men hva hjelper det, om laget mitt tapte 5-6? Jeg skiller ikke en enkeltstående hendelse fra resten og sier det er mitt stolteste øyeblikk, fordi livserfaringa fra Liverpool stammer fra både de gode og de dårlige opplevelsene. Det består av første gang jeg vant serien med Liverpool, året etter da vi tapte så knepent mot Arsenal, jeg har gått gjennom Hillsborough-tragedien sammen med laget, byen og de etterlatte. Jeg har vært gjennom tragedier, jeg har vært gjennom triumfer. **Og jeg ser tilbake og kan si til meg sjøl at jeg er tilfreds med hvordan karrieren min ble.**

John Barnes. En av Liverpool FCs største legender. Gutten fra Jamaica som i 1974 sto med sine første fotballske på beina og med ei vesttysk supporterlue på hodet og så heltene spille VM-finale og vinne mot Nederland, på storskjerm, i varmen i Karibia. Landet, kulturen, foreldrene og oppveksten som mer enn noe forma ham til et av engelsk fotballs klokeste hoder, og til å bli en leder.

– Det viktigste jeg lærte var ydmykhet. En tanke om hvem du tror du er. Vi er alle normale folk. Har du et talent, så respekter talentet mer enn å respektere hva du presterer.

Jeg er bare så takknemlig for mulighetene jeg fikk. Jeg er veldig takknemlig over sjansen til å spille for Liverpool. Jeg er mer takknemlig for det enn for hva jeg oppnådde.

”John Barnes var ikke den man vanligvis tenker på som en typisk kaptein. En svært kreativ, innovativ spiller får ikke så ofte kapteinansvaret. Men han var den eldste spilleren i en ung spillerstall og var den mest respekterte spilleren. Respektert av alle. Fortsatt svært teknisk sterk, sjøl om beina ikke var de samme. Men vi visste alle at Barnes for fem-seks år siden, da han spilte på vingen, antakeligvis hadde vært den beste i verden og en av de beste spillerne som noen gang hadde spilt for Liverpool. Så respekten jeg hadde for ham var enorm.”

Jamie Carragher

THANK
U SUPPORTERS
ME + THIS SPECIAL
CLUB
Y.N.W.T
Jef

John Charles Bryan Barnes • Født: 7. november 1963, Jamaica • Antall kamper som kaptein: 111

Klubber: Sudbury Park, Watford (jul. 1981, gratis), Liverpool (jun. 1997, £900 000), Newcastle (aug. 1997, gratis)

og Charlton (feb. 1999-mai 1999, gratis) • For Liverpool: Seriekamper 314/84 mål. Totalt 403/106

Seriemester 1987/88 og 1989/90 • FA-cupmester 1989, finalist 1988 og 1996 • Ligacupmester 1995

Charity Shield vinner 1988, 1989 & 1990 (delt) • Landskamper: England 79 kamper/11 mål

